

DEMOKRASİLERDE ÖLÜM CEZASI OLMAMALI

"Ölüm cezası buna hükümlü olan
kimsenin asılması suretiyle
hayatının izalesidir.

ölüm cezası, hükümlünün mensup olduğu
din ve mezhebin hususi günlerinde infaz
olunamaz.

Gebe kadınlar doğurmadıkça, akıl hastalığına tutu-
lanlar iyileşmedikçe, ölüm cezası infaz olunamaz.

Ölüm cezası, hükümlü hakkındaki kararın Yargıtay-ca
onanması ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce infazına
karar verilmesinden sonra gizli şekilde ve tüzükte
belirtilen esaslar dahilinde infaz olunur.

Askeri suçlardan dolayı, asker kişiler hakkında verilen
ölüm cezalarının infazına ilişkin hükümler saklıdır."

647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un 2.
Maddesi.

1-CELLAT VE ÖCÜ

Eskiden ölüm cezaları, "ibreti alem" olsun diye açıkta
uygulanırdı. Çocukluğumdan anımsarım, Konak Alanı'nda
adam asarlardı. Akşamüstü, Sarıkışla ile Saatkulesi
arasında üçayaklı sehpanın kurulduğunu görenler,
bilirlerdi ki, sabaha karşı birisi sallandı-rılacaktı.

Bu işin de meraklıları vardı. İdam sabahları kent erken
uyanırdı. Saat 24.00'e doğru alanda kalabalık toplanmaya
başlardı. Bayramyeri'nden, İkiçeşmelik'ten, Basmane'den
Konak'a inen yollarda, önceki idamları söyleşerek gelen
üçerli - beşerli gruplar görülürdü. Hava ılıkça, hele bir de
mehtap varsa, izleyiciler daha çok olurdu. Birisi asılacağı
zaman, gezginci esnafa gün doğardı. Boyoz, çörek,
kaynamış yumurta, simit satanlar, mevsimine göre
salepçi, limonatacı ya da bozacılar kalabalığın arasında
dolanır dururlardı. Kapalı tramvay durağına sırtını verip
sıra sıra dizilen kokoreççilerin başı hiç boş kalmazdı.
Mangala düşen yağ damlaları cızırdarken, bütün alanı
duman ve kızarmış barsak kokuları sarardı.

Sabaha doğru alan yükünü alıp gerilim doruğuna
varmışken, Milli Kütüphane'nin yanındaki cezaevinden
gelen yolun başında bir dalgalanma görülürdü. İdamlık,
çoğu zaman yaka paça sürüklenerek çıkarılırdı sehpaye.
Başı dik yürüyenler, iskemleyi kendi ayağıyla devirenler
ise, yıllarca yiğit kişiler olarak anılırlardı. İnfaza doğru,
asılacak adamın son kalp vuruşlarını işitmek istercesine
herkes susar, koskoca alan sessizliğe gömülürdü. Derken
art arda üç ses duyulurdu; devrilen iskemle, kırılan boyun
kemiğinin tok çatırtısı, köpürüp hemen kısılan bir
haykırış...

Konak Alanı, bu işareti bekleyen
büyük bir koro gibi önce tek sesle
yankılanır, ardından yorum ve
söyleşiler başlardı. Kalabalık
yavaş yavaş dağılırken, ipin
ucunda tüm hücreleriyle kasılıp
titreyen adamın, ölmek için daha
en az bir saat kıvrınması gerekirdi. Sabah,
işlerine gitmek üzere Karşıyaka'dan vapurla

gelenler, kusmuk, sidik ve bulaşık kâğıtlarla vıcık vıcık
alanın ortasındaki sehpanın altında, göğsündeki ölüm
fermanıya, asılan adamın korkuyu donduran gözleriyle
karşılaşırlardı.

Asılan kişinin çabuk ölmesi için, düşme nedeniyle ipin
gerilişi sırasında, boyun omurgasındaki hyoid kemiğinin
hemen kırılması gerekiyormuş. Eğer bu kemik
kırılmamışsa, ölüm daha uzun zaman alan, boğulma
sonucuna kalıyormuş. İp kopmaları, çok sık rastlanan
olaylarmış. Emektar bir şoför anlatmıştı; hastaneye
götürülürken jandarmaların elinden kurtulan idam
hükümlüsü taksisine binmiş. "Müşteri olarak geldi,
Basmane garajına götürdüm, inerken parasını da ödedi.
Beni ne ilgilendirir ölüm kaçacağı olduğu.." diyordu. Adamın
niyeti ilk otobüse binip oralardan uzaklaşmakmış. Bir
kamyoncu gazetedeği resminden tanıyınca karakola
haber vermiş. Biraz sonra gelen jandarmalar, kalkmak
üzere olan otobüsten indirip götürmüşler adamı. Haftası
dolmadan da asmışlar.

Şoför, "Hiç idam mahkûmuna benzemiyordu. Efendi
görünümü vardı. Böyle birinin cinayet işleyeceğini
sanmıyorum" demişti. Tanıdık piri asılacağından, infaza
o da gitmiş. Tam üç kez kopmuş yağlı ip. İlk iki düşüşte,
ağlayarak celladın ayaklarına kapanıp, "öldürmeyin beni,
ben katil değilim" diye yalvarıyormuş. İpin üçüncü
kopuşunda, artık yalvaracak gücü kalmamış, düştüğü
yerde hırlayıp yatıyormuş. Kaldırım taşına çarpan
kafasından kan sızıyormuş. Cellat bakmış ki kopa kopa
ip aramaya çıkmış. Yarım saat sonra Kışla'dan getirdikleri
ham urganı kıvrıp bağlamışlar yerine. İki kişi baygın yatan
adamı kucaklayıp boynunu ipe geçirmişler ama, yağsız
kalın ilmik yeterince sıkıyormuş. Böyle bıraksalar,
sabaha kadar ölmez, azar azar inlermiş. Deneyimli cellat,
sarılmış adamın beline, vurmuş yere tekme, ikisi birden
ipin ucunda saat sarkacı gibi, bir öne bir arkaya,
başlamışlar sallanmaya. İşte o zaman boynu kırılmış da,
ölümü kolaylanmış.

Emektar şoför, "can bu bey, çabuk çıkmıyor ki,"
diyordu. "Bir tavuk kesecek olsan, elinde bıçağı görünce,
başlıyor kaçmaya. Yakalayınca, çırpınışından
zaptedemiyorsun. Kanatlarını yere gerip iki ayağınla
üstüne basmalısın ki, boşta kalan bir elinle kafasını tutup,
ötekiyle bıçağı vurasın. Kafası koptuktan son-

ra da bir süre debelenip duruyor. Koskoca, karılı canlı insan, daha kolay ölecek değil ya'

Ölüm cezası, hiç estetiği bulunmayan bir olay. İnsanın seçkinliğiyle temelden çelişen, ilkel bir uygulama. Çirkin, pis ve iğrenç bir alışkanlık. İnsanlık tarihi birbiriyle atbaşı giden siyasal cinayetler, işkence ve idamlarla örülmüş. Evliya Çelebi, bir geçitte izlediği XVII. yüzyılın ünlü celladı Kara Ali'yi şöyle anlatıyor:

"Bazularını sıvayıp, tiği âteştâbını (ateş gibi sıcak kılıcını) kemendine bendedüp, sair işkence edecek aletlerini kemerine asıp, el ve ayak kıracak baltaları iki yanına takıştırıp, sair yamakları dahi aletleri ile kemerlerini süsleyip yalınkılıç merdana cümbüş ederek geçerler ki, neuzübillah hiç birinin çehresinde nur kalmamış zehir ademlerdir."

Osmanlılar, "..genel mezarlıklara katillerin, hırsızların gömülmesine ses çıkarmamışlar da, para karşılığı can almayı meslek edinen kişilerle aynı topraklar altında komşuluğa izin vermemişler. Onların mezarlığını bile kendilerinden ayrı tutmuşlar." Cellatlar, Eyüp'te Karyağdı bayırının arkalarında, birbaşına, üzeri yazısız, dört köşeli küfeği taşlarının bulunduğu "Cellat Mezarlığında" buluşmuşlar.⁽¹⁾

Cellatlar ve işkenceciler, her dönemde, yaşadıkları toplumların görüntüde en onursuz görevlerini üstlenen kişiler. Çağımızın işkencecileri de geçitlere katılsalar, kemerlerine sığdırmayacakları elektronik ve mekanik aygıtlarını arkalarından gelen kamyonlarla taşımaları gerekecek. Onların görüntüleri de Kara Ali'den daha "nurlu" olmayacak. İşkencecileri bir yana bırakırsak, cellat, yasalardan başlayıp darağacında noktalanın 'kamu adına adam öldürme' sürecinin son halkası. Dönüşü olmayan bir yerde. Ona gelinceye kadar, her şey bitmiş oluyor. İşlevsel konumu, kullandığı araçlardan farklı değil.

Eğer insanlar, ölüm cezasının, toplumsal korunma için zorunlu olduğuna inansaydılar, cellatları el üstünde

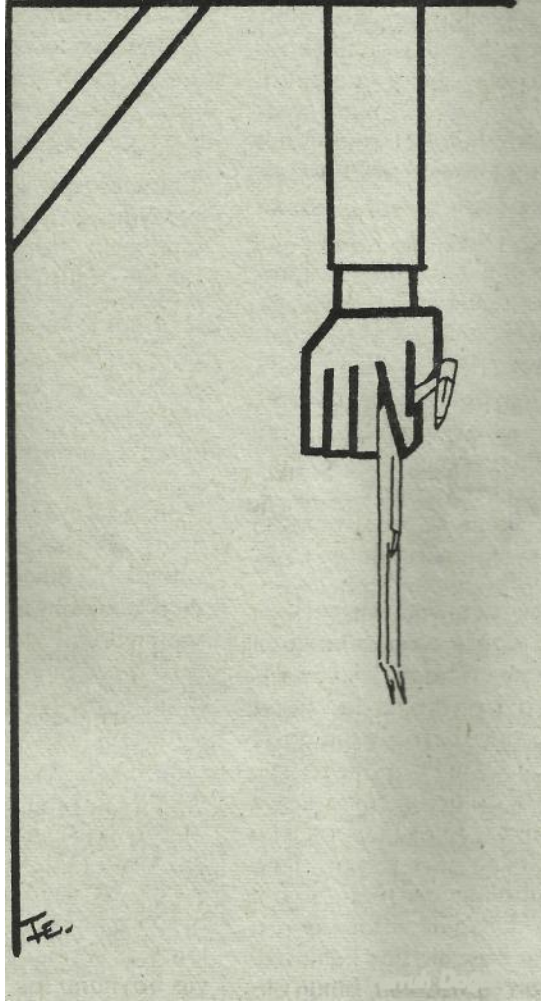
tutarlardı. Tıpkı savaştan utkuyla dönen askerleri kucakladıkları gibi. Ya da en azından, işini pek sevmeseler bile, dışlamayı düşünmedikleri kasaba gösterdikleri anlayışla yaklaşırlardı.

Ölüm cezası, çağdışı kalmış bir baskıdır. Korkunun kurumlaşmasıdır. 'Cellat'; çocukların 'öcü' öyküleriyle büyütüldüğü dönemde, yetişkinleri tutsaklığa koşullandıran korkunun simgesidir. Osmanoğlu, önemli

günlerde kement, satır, çengel, balta, kerpeten, burgu, çekiçle donattığı cellatbaşını; çarmıh, kazık, makara, şifre gibi daha nice öldürücü gereçlerle peşine taktığı yamaklarıyla boşuna mı doluşturırdı sokaklarda? Bu yığıl kervanının yüreklere saldırdığı korku, gelecekte suç işleyebilecek kişilerin hangi yaptırımlarla karşılaşacaklarını görmelerinden kaynaklanmıyordu. İnsanları ürkütüp sindiren duygu, hiç suç işlemedikleri halde, günün birinde derisi usturayla yüzülecek kafalarına, ateşte kızılaştırılan demir tasın çivileneceği olasılığıydı. Cellatta somutlaşan korku, toplumsal güvensizliğin ta kendisiydi...

Cellat, bir şaşırtmacaydı. En görkemli döneminde bile, öldürücü silahlarıyla caka satarken, zavallı bir mağaydı. Hiç kuşku yok ki, bu gerçeği kendisi de biliyordu, kurbanları da. Celladın kişiliğinde aşağılanan, mezarlıktan kovulan olgu, ölüm cezasının kendisiydi. Geçmişteki zora dayalı uygulamalara bakarak, kimse kalkıp ta bir zamanlar, toplumların ölüm cezasını benimsediğini söylememeli. İnsanlar, öldürmeyi ceza olarak,

hiç, ama hiç benimsemediler. Savaşlarda ölmek için öldürdüler. Kendilerine ve yakınlarına saldıranlardan öç aldılar. Krallar/ padişahlar, egemenliklerine yol açmak için, karşıtlarının boynunu vurdular. Bunların hiçbirisi ceza değildi. Ya doğal içgüdülerin dürtüsü, ya da kaba güce dayanan denetimsiz saldırganlıklardı. Celladın karşısında, "..ferman padişahındır.." diyenler olmuşsa, bu ne bir saygı sözcüğüydü, ne katılım, ne de benimseme... Seçeneksizliğin, güçsüzlüğün getirdiği boyun eğişi.

2- ÖLDÜRMEK ÇÖZÜM DEĞİLDİR

Ölüm cezası, çağlar boyunca üzerinde çok konuşulup tartışılan bir konu. Yalnız hukukçular değil, bilim +adamları, sanatçılar, ölüm cezasının yararsız ve insan varlığının saygınlığıyla bağdaşmayan ilkel bir yaptırım olduğu düşüncesinde birleşiyorlar. Ulusların büyük çoğunluğu, kamu adına adam öldürmeyi, sevimsiz çağrışımlar yaratan ilkel bir uygulama olarak tarihe gömdüler. Kimi tutucu politikacılar, yeni oluşumlara kuşkuyla yaklaşıyorlar. Sayıları azalmakla birlikte bugün bazı ülkelerde ölüm cezası uygulanıyorsa, bunun tek bir nedeni var. Binyıllar öncesinden gelen alışkanlığı sürdürmek. Öyle bir alışkanlık ki, cezalandırmadan beklenen çok yönlü amaçlarının hiç birini içermediği gibi, toplumun güçsüzlüğünü ve seçeneksizliğini haykırıyor. Bazı ağır suçlar karşısında yol yöntem üretmemenin yılgınlığına kapılan siyasal yetke, suçluyu yok ederek sorumluluklarından sıyrılmaya çalışıyor. Son çözümde devlet, şiddete şiddetle karşılık veriyor. Hem de suçlu bellediği kişinin yöntemleriyle.

Öldürülen kişi için yokluk mutlaktır. Onun yeniden yaşama dönmesi beklenemeyeceğine göre, insanı yok etmek bir ceza olabilir mi? İnsan varlığını sona erdirmenin toplumsal yararından söz edenler, "kişisel Öç", giderek "toplumsal öç" ve "caydırıcılık" gerekçelerine yaslanıyorlar. Açık söylemek gerekirse, bunların tümü saçmalaktır. Ölüm cezasının varlığı suçları azaltmadığı gibi, kaldırılması da bu yaptırıma bağlanan eylemleri çoğaltmayacaktır. Buna karşılık, nerede ölüm cezası varsa, orada devlet terörünün boy atması kaçınılmazdır. İnsanların esenliğini amaçlayan çağdaş toplum, ikelliği ve şiddeti kurumlaştıramaz. Şiddeti şiddetle yenmenin kural olduğu yerde, toplumsal uzlaşma sağlanamaz.

Ölüm cezası, aslında çok yalın bir olay. Amacı, yöntemi ve sonucu, insanı yok etme eyleminde bütünleşiyor. Kendilerine yetki verilen bazı insanlar, suç işleyen bir başka kişiyi, kamu adına öldürmeyi kararlaştırıp bu yargıyı uygulamaya koyuyorlar. O zaman, şu sorunun yanıtını bulmak gerekiyor. Kamu adına da olsa, insanların yaşamına son vermek, kime, ne yarar sağlıyor?

Bu soru karşısında ilk anımsananlar, siyasal üstünlüğünü askeri güce ve şiddete dayandıran monarşiler oluyor. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de, çoğulculuğu ve düşünce çeşitliliğini benimsemeyen baskıcı yönetimler, karşıtlarına yaşama hakkı tanımıyorlar. Onlar, iktidarlarını sürdürmek için, uluslarıyla savaşıyorlar. "Cezalandırma" adı altında, karşıtlarını yok ediyorlar. "Siyasal suç" denilen olay, çeşitli görünümde ortaya çıkmasına karşın, binyıllar boyu temel niteliğini, değişmeden korumuştur. Avrupa'da yakınlarını kılıçtan geçiren Ortaçağ krallarının, Anadolu'da kardeşlerini boğdurtan Osmanlı beylerinin tek amaçları vardı. Günün birinde iktidara aday

çıkacak karşıtlarını önceden temizleyerek rahat soluk almak. İktidarı değiştirmeyi tasarlayacak egemen sınıfları seçeneksiz bırakmak. Öldürülenlerin suçları neydi? Onlar için çok şeyler söylendi. Yabancılarla anlaşmaları, kurulu düzene başkaldırdıkları, ihanet içinde oldukları ya da tanrı tanımaz dinsizlerin halkı aldattıkları savlandı. Gerçekte onların tek suçları vardı. Yaşamak ve varlıklarıyla hükümdarın korkulu düşler görmesine neden olmak. İdam, soylu meclislerinin, yüksek mahkemelerin kararlarına, şeyhülislam fetvalarına, hükümdarın denetimsiz buyruklarına dayansa da, herkes biliyordu ki, ortada ne bir suç vardı, ne de suçlu. Bugün de, ne denli "korkunç" suçlar yüklenirse yüklensin, Şili'de Allende'nin, Pakistan'da Butto'nun, İran'da yüzlerce Şah yanlısının gerçekten suç işledikleri için öldürüldüklerine kimse inanmamaktadır. Görüntü ve kurgu ne olursa olsun, dünya kamuoyu,, siyasal amaçlı idamların, düpedüz siyasal cinayetler olduğunu çok iyi biliyor.

Ölüm cezası, suç işleme eğilimindeki kişileri ürkütüp caydırıyor mu? Camus, bu soruyu şöyle yanıtlıyor:

"Bilinmeyen bir katili yıldırım savında olan bir ceza, daha belirli birçok canavarı kendi içgüdüüne kavuşturmuş bulunmaktadır. Madem ki en acımasız cezalarımızı bile olası hesaplarla haklı göstermek noktasındayız, hiç kuşku duymayalım, hizmeti geri çevrilmiş yüzlerce kişiden hiç değilse biri, giyotininde kendisinde uyandırdığı kanlı güdülerini başka yoldan doyuracaktır."

Yani şiddet, kendi ivmesinde büyüyüp gelişecektir. Camus, en ağır suçlunun eylemini de aşarak eşi görülmedik bir işkenceye dönüşen ölüm cezasının toplumsal etkilerini aşağıdaki tümcelerle vurguluyor:

"İdam, şüphesiz dehşet verici bir ceza, maddi ve manevi bir işkencedir ama, örnek olma bakımından ahlak bozmadan başka hiçbir etkiye sahip değildir. İdam cezalandırmaktır ama, örnek olma bakımından hiçbir önleyici rolü yoktur.... Toplama kampının hapisneden farklı olması kadar, idam cezası da yaşamdan yoksun kılınmaktan farklıdır. Kuşkusuz o işlenen cinayeti aritmetik olarak ödeten başka bir cinayettir. Ancak, öldürme ile idam arasında tam bir eşdeğerlilik yoktur. Birçok yasa önceden tasarlanan suç, salt öfkeyle işlenen suçtan çok daha ağır hükümlere bağlanmıştır. Peki ama idam cezası, hiçbir suçlunun en müthiş cinayetinin bile boyutlarına erişemediği önceden tasarlanan suçların en başında geleni değilse nedir? Bu iki ölüm arasında eşdeğerlilik olması için idam cezasının, kurbanını müthiş bir ölümle ortadan kaldıracağını önceden bildirmiş ve o andan sonra onu aylarca işkence altında tutmuş bulunan bir caniyi cezalandırması gerekirdi." Ölüm cezası ile cinayetleri karşılaştıran Camus, çok haklı olarak, "Böylesine müthiş bir caniyeye kişiler arasında rastlanmamaktadır" diyor.⁽²⁾

Ölüm cezalarının caydırıcı olabilmesi için, topluluk

önünde uygulanması gerekiyordu. Koparılan kafanın, fişkırın kanın, sıkılan boğazın iğrenç görüntüsü izleyenleri sindirecek, onların, benzer suçları işlemelerini önleyecekti. Eğer suçlu bir başka yerde öldürülmüşse, Osmanlı cellatları bal tulumu içinde başkente getirdikleri kesik başı bir sırığa geçirip sokaklarda dolaştırırlardı. Kullar görsün de, sadrazamlarını, vezirlerini bile böylesine rezil eden hünkârın ne denli güçlü ve acımasız olduğunu anlasınlar diye...

Korku toplumu, idamlarla, savaşlarla, hoyratça akıtılan kanla beslenmiştir. XV. yüzyılda "..yarın dudağından gayri.." tüm varlıkların paylaşımından söz eden Şeyh Bedrettin'in müritlerinden Börklüce Mustafa'nın Karaburun'un Cehennem Boğazı'nda koparılan kanlı başı, at sırtında Ayasulug düzlüklerinde dolaştırıldıysa, bu bir rastlantı değildi. Selçuk ovasındaki verimli toprakların, padişahın ve onun mülk verdiği beylerin malı olduğu gözler önüne seriliyor, bu olguya karşı çıkan buyruk tanımazların acımasızca yok edileceği duyuruluyordu. Ölüm cezası caydırmak için değil, başkalarının yaşamları pahasına, toplumu sindirmek için uygulanıyordu.

Eski İtalyan Ceza Yasası dilimize uyarlanıp bazı değişikliklerle Türk Ceza Yasası olunca, Adalet Bakanlığı 1927 yılında Majno'nun ünlü *Ceza Hukuku* kitabının Türkçe'sini yayımladı. Uygulayıcılara yol göstermek amacıyla dilimize çevrilen kitapta, İtalya'da hangi suçlara ölüm cezası verildiğini araştırmak isteyenler, üç kalın cildin yaprakları arasında boş yere dolanıp durdular. Kaynak yasada ölüm cezası yoktu. Bu şaşırtıcı çelişki, dönemin başarılı Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt'u da tedirgin etmiş olmalı ki, kitabın önsözünde, aşağıdaki açıklamaya gerek duymuş:

"Ceza kanunumuzun aslına göre yapılan değişimler arasında, özellikle İtalya'da uygulanan müebbet hapsi münferit (yaşam boyu hücre hapsi) yerine idam cezasının konması ve bir de irticaa karşı şedit bazı maddeler belirtilebilir.. Şu ciheti de kaydedelim ki, bizim kanunumuzun yayımından sonra, İtalyan Ceza Kanunu, idam cezasını yeniden kabul etmiştir."⁽³⁾

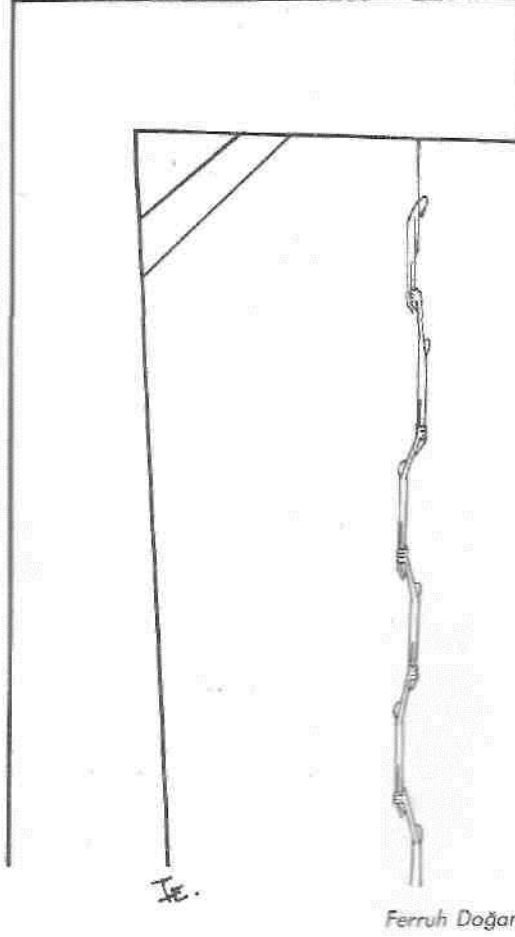
Suçlunun, yaşam boyu tek başına hücrede tutulması, kuşkusuz en ağır yaptırımlardan birisi. Böylesine

umutsuz bir yaşamı sürdürmektense, ölümü yeğleyenler çok olmuştur. Yine de, İtalyan yasasının yaşamboyu hapis kurallarını, ölüm cezası biçiminde uyarlamak, Osmanlı geleneğini sürdürmenin ötesinde, özensiz ve toplancı bir yaklaşımdı. Hukuk tekniği açısından, dengesiz ve adaletsiz bir düzenlemeydi. Sonraki yıllarda da, suç türlerini çoğaltıp yaptırımları ağırlaştırmak, ceza politikalarının ana ilkesi oldu.

İki büyük savaş geçiren XX. yüzyıl insanı, artık barış koşullarında da cesetler üzerinden atlayıp, kanlı sokaklarda dolaşmak istemiyordu. Açıkta uygulanan ölüm cezalarının utanç ve tiksinti veren görünümü, toplumsal tepkilere yol açıyordu. Kimi ülkeler ölüm

cezasını büsbütün kaldırırken, bu yetkinliğe ulaşamayanlar, infazları cezaevlerinin ölüm hücrelerine çekmek zorunda kaldılar. Gelişen teknolojiyi en iğrenç amaçlarla kullanıp, 'elektrikli sandalye', 'gaz odaları' gibi, acısız ve kansız ölüm yöntemleri uygulamakla böbürlenilenler oldu. Oysa, hiçbir teknoloji, insan öldürmenin utancını örtmeye yetmiyordu. 'İnsancıl infaz' adı altında sergilenen vahşet, bu alışkanlığı sürdüren toplumların, Sokrates'e baldıran şerbeti sunan çağdan daha saygın bir düzeyde olmadıklarını gösteriyordu. Basın ve radyonun sağladığı yeni iletişim olanaklarıyla, idamlar, dünyanın her köşesinde günü gününe yankılanınca, sokak ortasında adam öldürüp tepkilere yol açmanın anlamı kalmamıştı.

Adalet Bakanlığının 18 Ocak 1951 günü yayımladığı 18 numaralı genelgede, Servetifünun dönemini anımsatan duyarlı ve şiirsel bir dille, idamların nasıl uygulanacağı konusunda şu yöntemler saptanıyordu: "İnfaz sırasında her isteyen hazır bulunmasına ve böylece infazın mutlak bir aleniyet içinde cereyanına müsamaha olunması kanun vazınının maksadını ihlal edeceği şüphesizdir. Mahiyeti icabı bu cezanın her türlü heyecan ve gürültüden azade bir halde ve mutlak bir sükün ve itidal içinde infazı iktiza eder. Bundan başka infazdan sonra cesedin halkın seyrine terk ve teşhir edilmesi de insanlık duygularını incitir, aynı zamanda cezanın gayesi ile telif olunamaz. Cezanın fecir vakti infazı hususunda teessüs eden teamül, bu maksadı temine matuftur."⁽⁴⁾

İ.E.

Ferruh Doğan

Bu tümceler, ülkemizde ölüm cezasının, suçluyu ortadan kaldırmanın ötesinde hiçbir anlamı kalmadığını vurguluyordu. Ertesi gün nasıl olsa herkesin radyo ve gazetelerden öğreneceği iğrenç gösterinin sessizce geçiştirilmesiyle, toplumsal tepkilere ortam yaratılmaması amaçlanıyordu.

Aradan yıllar geçti. Nice insan darağacında can verdi. Siyasal önderlerin, asılmakla yok edilmedikleri görüldü. Üstelik zamanın akışı içinde unutulup gidecek kimi politikacıların, idamlarla nasıl yüceltildiği izlendi. Olağan suçlar, azalıp durulmaksızın kendi yörüngesindeki gelişimini sürdürdü. Bunca deneyimden sonra, Adalet Bakanlığı, Türk Ceza Yasası'nın yenilenip güncelleştirilmesi amacıyla bir "bilimsel" komisyon kurdu. YÖK üniversiteleri hukuk profesörlerinin çoğunluğu oluşturduğu komisyonun hazırladığı öntasarı, 1987 yılında tartışmaya açıldı. "Akılcılık, özgürlük, hoşgörü, eşitlik ve hukuk devleti değerleriyle örülü çağdaş hukuk biliminin aynasında eğri büğrü bir iskelet görünümünde.."5i karşımıza çıkan öntasarı, insanlığın dışladığı ölüm cezası konusunda ne tür yenilikler getiriyordu?

Bilim insanlarından oluşan bir kurulun, çağdaş gelişmelerin ışığında ölüm cezasının yararlarını ve zararlarını tartışıp, görüşünü inandırıcı gerekçelerle kamuoyuna açıklaması gerekirdi. Tasarının genel gerekçesine baktığımız zaman, bu konunun tek bir tümceyle geçiştirildiğini görüyoruz. Deniliyor ki, "Ölüm cezasına ilişkin bulunan 57. maddenin ikinci fıkrasında 'TBMM'nce ölüm cezasının yerine getirilmesine karar verilmemesi halinde ölüm cezasının müebbet hapis cezasına çevrilmiş sayılacağı' açıklanmış ve böylece tereddütlere sebep olan bir boşluk giderilmiştir." *6»

Öntasarının 57. maddesinin gerekçesinde yer alan "Yeni düzenlemede, ölüm cezası bugünkü mevzuata uygun biçimde tanımlanmıştır" tümcesi, 'bilimsel' yaklaşımın ölçütlerini aydınlatıyor. Artık devamını okumaya gerek yok. Kanayan yara, üzerinde düşünölmeye değer bile görölmemiş, en duyarlı konuda, 'böyle gelmiş, böyle gider' alışkanlığına boyun eğilmiş.

Kamu güvenliği görüntüsü altında insan öldürme yi kurumlaştırılar, monarşilerdir. Demokrasilerde ölüm cezası olmamalı...

KAYNAKLAR;

- (1) Mehmet Şeyda, *Tarihimizde Gariplikler*, Milliyet Yayınları, İst., 1973, s. 142-148.
- (2) A.Camus - A.Koestler, *Ölüm Cezası Üstüne Düşünceler*, Çev. Ali Sirmen, Alan Yayıncılık, İst., 1985, s.35-37.
- (3) Majno, *Türk ve İtalyan Ceza Kanunu Şerhi*, "Önsöz", Yargıtay Yayınları, Ankara.
- (4) Faruk Erem, *Türk Ceza Hukuku*, Cilt 1, 1962, Ank., s.207.
- (5) Sami Selçuk, *Türk Ceza Yasası Ön tasarı Paneli*, T.B.B. Yayını, Ank., 1987, s. 14.
- (6) *Türk Ceza Kanunu Tasarı*, Adalet Bakanlığı, Ank., 1987, s.